

можливість стати обвинувачами в кримінальних справах. Як зазначає В.О.Гринюк, рішення про обвинувачення приймається, за загальним правилом, службою аторнеїв. При цьому, слід враховувати, що обвинувачем може бути приватна особа або адвокат [3, ст. 310]. Схожа практика починає з'являтися і в українському правовому полі, з'являються адвокатські фірми, що спеціалізуються на питаннях приватного обвинувачення, того, які документи необхідно для цього підготувати і як довести справу до суду і до логічного завершення.

Отже, на нашу думку, законодавче закріплення англо-саксонської форми приватного обвинувачення могло б значно підвищити якість вирішення кримінальних справ, оскільки будуть відсутні конфлікти між потерпілими і прокурорами і потерпілі будуть напряму зацікавлені у вирішенні тих чи інших кримінальних справ, і матимуть реальні можливості для реалізації і вирішення цих кримінальних справ.

Література

1. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

3. Гринюк В.О. Порівняльно-правові аспекти порядку реалізації функції обвинувачення у країнах англо-американської та континентальної правових систем. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 5. С. 308-312. URL: <http://nvppp.in.ua/vip/2016/5/65.pdf>

УДК 343.2(043.2)

Місько Д.О., здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Александрова М.В., старший викладач

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Інститут відповідальності юридичних осіб – це відносна новела кримінального законодавства України, що давно відома в інших країнах світу, а особливо країнам англосаксонської та романо-германської правових сімей. На перший погляд зазначена тема притягнення юридичної особи до кримінальної відповідальності мала б стати досить актуальною у суспільстві з моменту прийняття Закону України № 314-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання

Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» від 23 травня 2013 року [1], яким Кримінальний кодекс України було доповнено Розділом XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». Проте, проаналізувавши певну кількість джерел із розглянутого питання, можна зауважити, що на сьогодні більшість підприємців та осіб взагалі, на жаль, не знайомі із зазначеним доповненням до кримінального законодавства України. З іншого боку, така несвідомість суспільства може бути пояснена недосконалістю даного інституту та певними протиріччями, які пов'язані з ним, що спонукає до більш детального розгляду обраної теми.

З моменту набрання чинності згаданого вище Закону, яке відбулося 27 квітня 2014 року, пройшло вже достатньо часу, проте серед науковців і досі немає єдності щодо розуміння правової природи заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, необхідності їх застосування та і взагалі впровадження в Україні відповідальності юридичних осіб за кримінальним правом в будь-якому з її проявів. Адже питання запровадження інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб в Україні завжди було суперечливим. Попередня спроба впровадження зазначеного інституту відбулась у проекті Кримінального кодексу України, що був розроблений за дорученням Комісії Верховної Ради України з питань правопорядку та боротьби із злочинністю авторським колективом під керівництвом професора В.М. Смітєнка у 1993 році [2]. Також у 2009 році було прийнято Закон України «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень», про який зазначають, що він хоч і не передбачав прямого встановлення кримінальної відповідальності для юридичних осіб, але все ж «своїми положеннями «замаскував» кримінальну відповідальність юридичних осіб іншими видами їхньої відповідальності (адміністративно-деліктною, податковою, екологічною, антимонопольною тощо)» [3].

Також варто додати, що інститут відповідальності юридичних осіб вже має напрацьовану практику в інших державах, проте цей факт не прискорив його теоретичний, науковий розвиток або актуалізацію зазначеної теми у науковому середовищі у нашій державі після його запровадження. Таким чином виділяють три підходи до визначення кримінальної відповідальності юридичних осіб у зарубіжних країнах, серед яких варто звернути увагу саме на «квazікримінальну» (адміністративно-кримінальну) відповідальність юридичних осіб. Вона полягає у адміністративній відповідальності юридичних осіб до кримінальних правопорушень, тобто можливість застосування кримінальних санкцій.

Можна говорити про те, що Україна пішла останнім шляхом «квazікримінальної» відповідальності, оскільки законодавець не

застосовує термін «кримінальна відповідальність» щодо юридичних осіб. Однак у чинному кримінальному законодавстві використовується термін «заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб», що дозволяє уникнути змін у частині суб'єкта кримінальної відповідальності до Загальної частини Кримінального кодексу України. Проте в дійсності нова термінологія та використання такого підходу до зазначеного інституту не сприяє його покращенню та актуалізації.

Щодо України з практичної точки зору, то інститут відповідальності юридичних осіб за кримінальним правом у вигляді заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб загалом показав свою неефективність: за даними Єдиного державного реєстру судових рішень, станом на 2019 рік, лише до двох юридичних осіб було застосовано заходи кримінально-правового характеру.

Отже, розглянувши зазначену тему, можна підсумувати, що попри спірність питання необхідності запровадження інституту відповідальності юридичних осіб в Україні, а також його доцільності у кримінальному законодавстві та перспективи можливого розвитку, дане питання і досі не є належним чином досліджене та висвітлене. Саме тому необхідно актуалізувати дану тематику задля вдосконалення та певного наукового вивчення.

Література

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб: Закон України від 23 трав. 2013 р. № 314-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-18#Text> (дата звернення: 18.04.2022).

2. Фріс П.Л. До питання про кримінальну відповідальність юридичної особи. *Наукові праці Національного авіаційного університету Серія: Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. Київ, 2015. № 2(35). С. 152-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_2_31 (дата звернення: 19.04.2022).

3. Проворотов О.П. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб як інститут кримінального права України: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2019. 196 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/2019/kopiya-provotorov-o.-p.-zahodi-kriminalno-pravovogo-harakteru-shchodo-yuridichnih-osib-yak-institut-kriminalnogo-prava-ukrayini_d_.docx. (дата звернення: 19.04.2022).